## *.* Wachter, wat is er van den nacht?

Prof. dr H. N. Ridderbos vertelt in zijn weekblad, dat hij altijd „met eenige nieuwsgierigheid" kennis neemt van het jaaroverzicht in ons kerkelijk Handboek. Hij vindt, dat het „de globale visie weergeeft" van een onzer leden „over den gang van zaken" in onze kerken, „in het bizonder ook over de verhouding van deze kerken met andere".

Dit is leuk nieuws.

Maar het wordt vergezeld van een volkomen overbodige biecht. De schrijver biecht n.l. het volgende: „Vooral dit laatste" (hij bedoelt: de verhouding van onze kerken met andere, K. S.) interesseert mij. Ik lees het — waartoe het te ontkennen? — met de vraag: „Wachter, wat is er van den nacht?"

Tot zoover dr H. N. Ridderbos.

't Spijt ons, dat zijn biecht zoo schadelijk en onnoodig is. Hij wil zoo graag weten, „wat er van den nacht is"? Waarom vraagt hij het? Hij wéét het best. Zijn klok staat op 1944: De onze ook. Hij handhaaft alles theoretisch, Wij ook. Theoretisch en ook practisch. Schadelijk, te vragen naar den bekenden weg. En ook overbodig. Wil hij weten? Waarom adviseerde hij dan niet, dat zijn Deputaten net zoo zouden doen als die der Christelijke Gereformeerde Kerken, d.w.z. bereid blijken om noodzakelijke antwoorden op noodzakelijke vragen op papier te zetten? Dan zou zijn kromgetrokken vergelijking tusschen hen en hemzelf achterwege gebleven zijn, zijn hier en daar insinueerende artikel ingeslikt, zijn biecht een anderen kant uitgezwenkt en zijn vraag, die hij bij de lezing van ons overzicht stelt, al lang beantwoord zijn. En zijn fantasie over klimaat-wisseling en over „depressies" verteerd zijn door het nuchtere feit van zijn eigen weigeren van een antwoord: hoe laat is het op uw klok? De onze is goed te zien.

K. S.

## *.* Pinkstermarsch naar Babel

Aanleiding — meer ook heusch niet — voor onderstaande regelen ligt in een uitlating in het blad, dat het „fijne puntje" in schier elk aangesneden vraagpunt vermijdt: De Strijdende Kerk. Alsof er geen woord over deze al weer oude kwestie verder geschreven is (terwijl het toch ettelijke kolommen zijn, van twee auteurs) vertelt daar de heer C. Buitendijk, dat ondergeteekende een „krachtige medestrijder" van hem en de zijnen is in het zich stellen tegenover prof. Holwerda's oefenen van critiek op hen, die op de vraag: „wachter, wat is er van den nacht?" voor zichzelf nog steeds trouw antwoorden: het is nog nèt zoo als in 1944: wat wij af- en voorgeschreven hebben, dat hebben wij afgeschreven en voorgeschreven.

In bedoelde critiek had prof. Holwerda zijn meening gezegd over „Babel", de grootheid, waarvan Openbaring 17 ons spreekt. En nu redeneert de heer Buitendijk alzoo: prof. Holwerda zag in Babel de valsche kerk, ondergeteekende echter heeft in 1924 geschreven: Babel is de zondige wereld- en cultuurmacht. Van ondergeteekende wordt dan volgende volzin aangehaald:

> *„Reeds het denkbeeld van een valsche kerk, die tot in verre eeuwen breed en groot is georganiseerd en schitterend het wereldverkeer NAAR ZICH TOETREKT, wordt in den Bijbel tegengesproken'.*

Tot zoover het citaat. De som is opgemaakt, de lezers van dit blad zijn met hun magere welde al weer tevreden.

Toch hebben we reeds in ons nummer van 15 Juli 1950 laten zien, hoe dwaas het is, hier een scherpe tegenstelling te poneeren tusschen de beide in geding gebrachte auteurs. Prof. Holwerda schreef, we haalden het aan, van meetaf, dat in den apokalyptischen tijd wereldrijk en wereldkerk SAMEN het door Openb. 17 geteekende overspel op de spits drijven; een phase, die naar een andere overleidde.

Daarmee teekende hij een valsche kerk, die geenszins het wereldverkeer NAAR ZICH toetrekt, naar zich, met een dan nog gehandhaafde breede, en groote organisatie van zichzelf als separate kerk. Juist tegen diezelfde idee van een op-zich-zelf-staande valsche kerk, los van de wereld zich op zichzelf houdende, heeft prof. Holwerda op meer dan één bladzijde van zijn betoog de Schrift doen spreken; gelijk het apokalyptische Babel bij hem is „de zevende openbaring van „Babel" ", en van het wereldtooneel wordt weggeblazen, nadat ze hare rzijds eerst van haar kant zich er héén bewoog.

Laat ons dus alle onvruchtbare speculaties ter zijde stellen, en in de Pinksterweek ons herinneren, dat we flink op weg zijn naar „Babel". Het verdwijnen van Nederland als souvereinen staat, de prijsgeving van de souvereiniteit van het koningshuis, naar de vroeger beleden beginselen verstaan, de ontstellende aanwas van de sympathie voor een oecumenische kerk — hoeveel honderden predikanten van de Herv. Kerk zijn van de partij van de doorbraak, en hoevelen buiten de Herv. Kerk sympathiseeren met de beweging? — het zegt alles: we zijn op marsch naar „Babel".

Maar — het is een marche pentecostale, een pinkstermarsch. Het is ons voorzegd: het startsein is al gegeven, de colonne trekt op, en ons overkomt niets vreemds. Het is goed, ons dit te realiseeren: de gang is minder onzeker, en de beteekenis meer eschatologisch dan de strijd in Korea.

K. S.

## *.* Bijbelvastheid of zeefvastheid

De Telegraaf van 8 Mei '51 vertelt ons, op pag. 1, onder headline „Moderne muren van Jericho" (dat is slechts één van de headlines, natuurlijk), dat minister Stikker Bijbelkenner is, „Althans" (!) de protestantsche afgevaardigden uit Nederland (!) werden met een „aangename verbazing" (!) „vervuld" (!), toen minister Stikker bleek te weten, dat „de befaamde omheining van Jericho bezweek, toen de bazuinen zevenmaal hadden geschald". Om de kennis van zoo'n doodeenvoudig gegeven verbaast in vervulling (!) zich althans een protestantsch deel van Nederland's afgevaardigden in Straatsburg. Somberder kon De Telegraaf den toestand inzake de bijbelkennis onder de europeesche parlementariërs niet teekenen.

Maar als De Telegraaf nu meent, dat althans de naar De Telegraaf verstane minister Stikker een „zeer illustratief" (!) specimen van zijn bijbelvastheid gegeven heeft, dan moeten we dáártegen ons verzetten. De Telegraaf vertelt, dat minister Stikker de **tolmuren** (die hij wil zien „bezwijken" onder den invloed van de „eenstemmige publieke opinie") niet zóó **„wankel"** acht te zijn als de befaamde omheining van Jericho.

„Wankele" muren van Jericho. We zullen die vinding niet op de rekening van den minister stellen; misschien is ze van den verslaggever. Maar in elk geval: wie ze wánkel noemt, is niet „bijbelvast".

Overigens bleek in de Strassburger Bibliotheek wel Oswald Spengler, maar geen bijbel aanwezig ter controle van dat door sommigen wat „wankel" geachte **zevental**.

K. S.

ZENDING EN EVANGELISATIE

## „Evangelist" of „Zendeling"?

In 1896 is in het rapport ter Synode van Middelburg de naam „z e n d e l i n g" bestreden. We lezen daar: „Zelfs is de naam zendeling, zoo men let op wat de Nederlandsche taalgeleerden van dezen uitgang op ling aanmerken, allerongelukkigst gekozen. Persoonsnamen, toch met den uitgang -ling zijn kostelijk, als zij van naamwoorden gevormd zijn: zooals kamerling, ouderling, stedeling, hemelling; maar, zijn zij gevormd van stammen van werkwoorden, dan duiden zij bijna altoos iets lijdelijks, zwaks, ondergeschikts, kleins en hulpbehoevends, of ook iets intiems aan. Vondeling, doopeling, huurling, drenkeling, loteling, bestedeling, verschoppeling toonen dit. Ook banneling, doemeling, duisterling, en zelfs de afhankelijke namen leerling, kweekeling, bevestigen dit. Zelfs de twee eenige persoonsnamen met actieven stam hebben hier iets van weg: zuigeling is een kindeke dat zuigt, beroerling, iemand die een ander beroert. Lieveling en vertrouweling dragen een troetelend karakter. En deze strekking, om het tegendeel van het mannelijke, flinke en krachtige uit te drukken, gaat zelfs zoover, dat men dezen uitgang ook voor beestennamen zooals in hokkeling, grondeling en gieteling bezigde, en vooral gebruikt in scheldnamen zooals ellendeling, lammeling, beroerling, aterling. Ook uit dezen hoofde schijnt het daarom onraadzaam, het gebruik van dezen naam zendeling over te nemen. Volgens taalinstinct ligt er vlak het tegendeel in van wat een zendeling zijn moet, een held Gods, vol kracht des Heiligen Geestes. Een gezant is een naam der eere, zendeling een naam der zwakheid. Wie Paulus een zendeling noemt, miskent dan ook zijn heilig heroïsme. En ook voor ónze uitgezonden mannen moeten wij van dien naam af". (Acta 1896, bl. 69/70; Hist. Document, bl. 29).

Het schijnt er dus met den naam „zendeling" niet best voor te staan! Toch valt het ook taalkundig nog wel mee: er zijn genoeg woorden op -ling, gevormd van werkwoordstammen, die weinig „lijdelijks, zwaks, kleins en hulpbehoevends" aan zich hebben, zooals bezetteling (lid van een bezetting, van een garnizoen), aannemeling (die lid van een kerkgenootschap wordt of pas is), zoodat er uitzonderingen zijn. Bovendien geldt het „argument" van het heroïeke heelemaal niet: drukt de naam missionair-predikant dat wel uit? Tenslotte: ook „dienaar" in „dienaar des Woords" drukt ondergeschiktheid uit! Doch die „ondergeschiktheid" is juist aanbeveling. Ds K. van Dijk (Geref. Theol. Tijdschrift, jaarg. 12, no. 12, bl. 459) merkte terecht op, dat „zendeling" geen kwade vertaling is van „apostel", „gezondene".

Ds Doornbos acht beide namen, zendeling èn evangelist, de aangewezene; evangelist, aangewezen door de Schrift, en zendeling door de practijk (Zending naar Geref. beginselen, bl. 10).

Het meerderheidsrapport biedt ons het volgende: „Wij voor ons deel gebruikten reeds den term EVANGELIST en willen die aan de kerken aanbevelen. Als nadeel kan men aanvoeren, dat het woord reeds in gebruik is in anderen (en dan nog weer verschillenden) zin. Dit moge ons echter niet ervan doen terugschrikken, dezen schoonen schriftuurlijken naam wederom te gebruiken. Ook in de terminologie past meermalen reformatie. Woorden krijgen hun waarde door het gebruik — deze teekenende waarheid kan reden zijn, van een bepaalden term maar geen nieuw gebruik te maken om misverstand te voorkomen, maar evenzeer kan zij ertoe dringen aan bepaalde woorden een nieuwe (resp., in casu, oude, maar verwaarloosde) waarde te (her-) geven door nieuw gebruik. Tot dit laatste dunkt ons in dit geval genoegzame reden te bestaan."

Verder wordt aangevoerd, dat de naam „zendeling" slechts in afgeleiden zin aan de Schrift is ontleend en bovendien historisch zwaar belast met de zendingsidee van methodistische en andere niet-gereformeerde herkomst. Terwijl de naam „evangelist" precies de Schriftuurlijke ambtstaak aanwijst, n.l. het evangelie preeken en daarbij nauwe verwantschap toont met den naam „dienaar des Woords", zoodat in beide ambten de bediening van het Woord, de prediking van het evangelie, het voornaamste is.

Waarom wij ons ook bij het meerderheidsrapport aansluiten en den naam „E v a n g e l i s t" als Schriftuurlijke benoeming van dezen ambtsdrager prefereeren.

J. FRANCKE.

## Boekbespreking

Dr W. H. Gispen, Het Boek Leviticus, Kampen, Uitg. Mij. J. H. Kok, 1950.

Hier is het tweede deel van den „Commentaar op het Oude Testament". Het eerste deel hebben we aangekondigd; met vreugde geven we van dit tweede deel kennis. Het eerste deel handelde over Prediker, en vorderde een geest, die zooal niet minder nuchterheid, dan toch meer fantasie noodig heeft, plus beheerschte zeiftucht in het hanteeren van de fantasie dan Leviticus vordert van zijn bewerker. Leviticus eischt nuchterheid, voorzichtigheid en groot geduld in het uitpluizen van kwésties, die men alleen liefhebben kan, als men van zijn vák houdt. We gelooven, dat de bewerker van deel II beschikt over de noodige gaven, vereischt voor de taak, waarvoor Leviticus hem plaatst. We willen maar zeggen, dat we dit deel bizonder goed vinden, het een geslaagde bijdrage achten aan een groote reeks, die, wordt ze goed opgezet, een sterken vooruitgang kan beteekenen, en gelooven, dat we niemand onrecht doen, als we de hoop uitspreken, dat de volgende deelen op het peil van dit tweede zullen mogen staan. Hartelijk aanbevolen. De auteur is voorzichtig, en lijkt me beheersching van de stof te verbinden aan de lenigheid van een modernen (in den goeden zin des woords) geest.

K. S.

Handboek ten dienste van De Gereformeerde Kerken in Nederland, Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes, 1951.

Het Handboek is er weer. Ik heb er al iemand naar zien springen, en geloof dus, dat het zijn nuttigheid doet. Het bevat de gewone bijdragen: statistiek, overzichten, pers, Theol. Hoogeschool, zending, vereenigingsleven, etc. etc. Van wijlen ds H. H. Schoemaker (Enumatil) een goed geschreven „In Memoriam" van de hand van ds E. H. Woldring. Prof. Deddens stond weer copie Kerkenordening met vermelding van vroegere besluiten af; we vernamen, dat onze hooggeschatte collega meer en versche copie in portefeuille heeft, en hopen dus maar, dat de menschen in drommen zich 't Handboek zullen aanschaffen [1]), dan kunnen de kosten voor het drukken van dit nieuwe materiaal er volgend jaar weer af: het zou jammer zijn, als men altijd op de oude kost moest teren, terwijl er nieuwe klaar ligt. Ondergeteekende zorgde voor een jaaroverzicht, dat bij voorbaat voor zijn fouten en lacunes moge verontschuldiging vragen.

We lazen vanmorgen hoe iemand probeerde, uit de betrekkelijk geringe daling van het ledental een beetje propagandabuit voor een mislukte actie alsnog te halen. Het voor een kind duidelijke feit, dat de emigratie, en nog eens de emigratie van ettelijken van onze krachtige leden ons heel wat bloed afgetapt heeft, en dat de auteur van bedoeld onwaar bericht dit feit genegeerd heeft, zegt meer dan genoeg. Hoe groot het aantal emigranten geweest is, weten we niet, maar het was groot, helaas.

En nog is het eind der droeve historie niet te zien.

Intusschen verblijden we ons om de verschijning van het Handboek en om den zegen, waarvan het getuigen kon.

K. S.

[1]) Deze wensch is reeds vervuld, want het Handboek is reeds geheel..... uitverkocht. Nu is dit alleen dan niet erg wanneer er nieuwe „drommen" aan het bestellen gaan, want het zetsel staat nog en dus kan in dat geval met haast een tweede druk worden opgelegd. Het ligt nu aan de „drommen" die nog niet bestelden of we van heden aan „neen" verkoopen moeten dan wel een tweeden druk kunnen gereed maken. De uitgevers wachten dus op het antwoord van de Reformatie-lezers, die nog niet bestelden!

Uitgevers DE REFORMATIE en HANDBOEK.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT, No. 43

## Feest van „'t fijne puntje zien"

Amice,

Een ouderling is me bekend, die tegenover een jongen dominee, kort voordat hij voor 't eerst in de gemeente van dien ouderling op Pinksteren preeken moest, de „aanmoedigende" opmerking plaatste: **ik heb nog nooit een goeie pinksterpreek gehoord.**

Of dat behalve „aanmoedigend" mèt ook aanmatigend zónder aanhalingsteekens was? De dominee-in-kwestie heeft zich er niet over uitgelaten. Hij heeft wel verklaard, dat het op hem aanwàkkerend gewerkt heeft. Hij heeft, begrijp ik uit zijn mémoires, mede in die presbyterale opmerking aanleiding gevonden, zich een beetje meer te verdiepen in de beteekenis van de „christelijke feestdagen". Ik geloof, dat hij bij het spreken daarover, zoo iets mompelde over „openbarings- of heilshistorie". Of dacht je misschien, dat de volgorde van de woorden anders wezen moet?

Over dien ouderling wou ik het niet hebben. Die heeft later, toen 't er op aankwam, de Pinkster-boodschap te gehoorzamen in vrijmaking niet alleen van hiërarchie maar ook van valsche criteria in de kerkvergadering, heelemaal verstek laten gaan. Dat geeft mij achteraf den indruk, dat hij in dat gesprekje met zijn jongen dominee toch ook wel een beetje aanmatigend geweest is.

Maar wat kan die ouderling of dominee ons verder ophouden? De namen vertel ik je toch niet. Maar ik